

Sir Edmund Leach

# *Structuralism in Social Anthropology*

*Ο Δομισμός στην κοινωνική ανθρωπολογία*

Παναγόπουλος Δημήτριος

Ε.Κ.Π.Α., Τμήμα Φιλολογίας, Κατεύθυνση Γλωσσολογίας (ΓΦΓ24)

Αθήνα, Νοέμβριος 2019

# Claude Lévi-Strauss

---



# Bronisław Malinowski

---



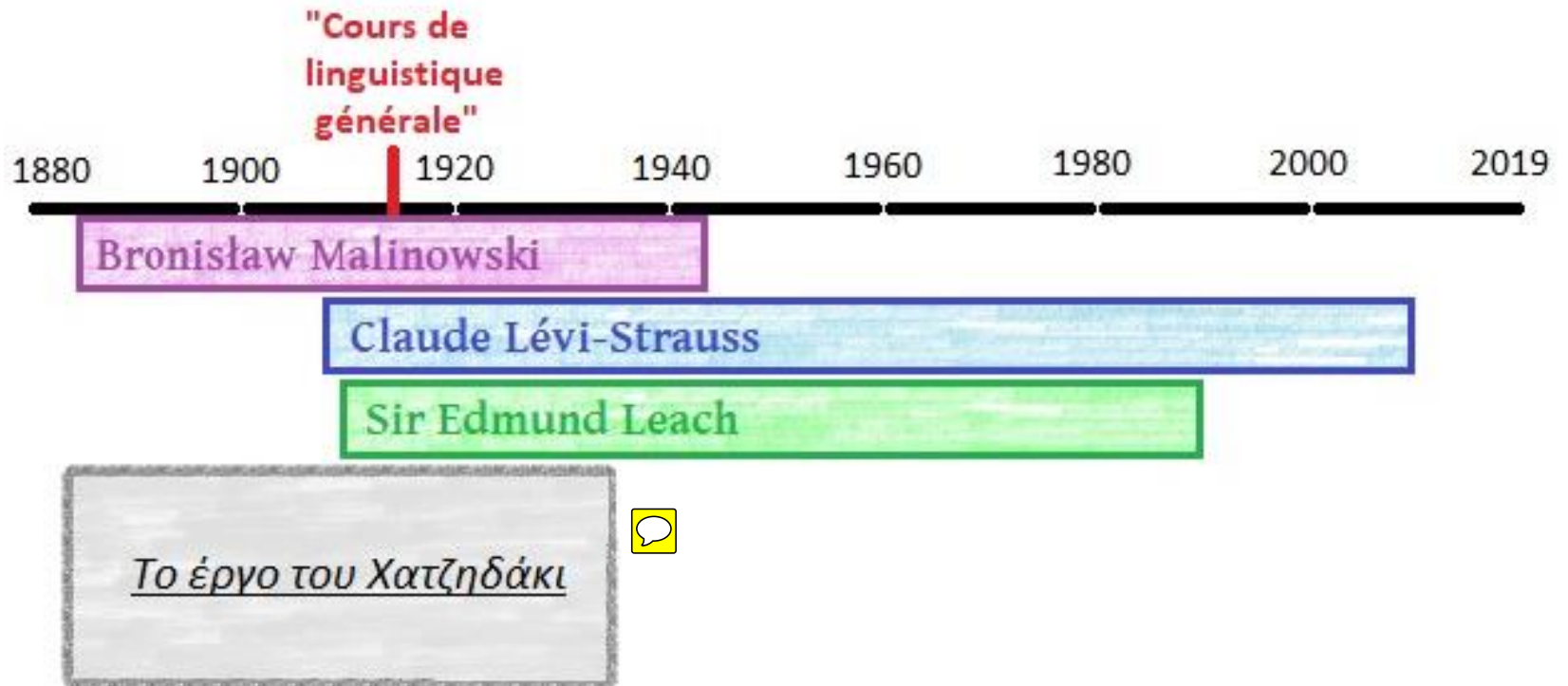
# Edmund Leach

---



# Χρονολόγιο

---



# Δομισμός

---

- ▶ Με την έννοια του ευρωπαϊκού δομισμού της Σχολής της Γενεύης (F. de Saussure) και την παρουσία ψηγμάτων του αμερικανικού δομισμού (Binary oppositions, forms, etc.).
- ▶ ~~Θεωρία/Μέθοδος/~~ Οπτική παρατήρησης του κόσμου.



Allegro non troppo e molto maestoso

2 Flauti

2 Oboi

2 Clarinetti (B)

2 Fagotti

4 Corni (F)

2 Trombe (F)

2 Tromboni tenori

Trombone basso

Timpani

The image shows a page of a musical score for a symphony orchestra. The title is "Allegro non troppo e molto maestoso". The score is arranged in a system with ten staves. The instruments listed on the left are: 2 Flauti, 2 Oboi, 2 Clarinetti (B), 2 Fagotti, 4 Corni (F), 2 Trombe (F), 2 Tromboni tenori, Trombone basso, and Timpani. The music is written in a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a 3/4 time signature. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings like *ff* and *p*. There are also some markings above the first staff, including "a2". The page is framed by a red border, and there are yellow speech bubble icons in the top corners.

Ossia

Allegro non troppo e molto maestoso

Piano

Allegro non troppo e molto maestoso

Violini I

Violini II

Viole

Violoncelli


Contrabassi

The image shows a page of a musical score with seven staves. The top two staves are for 'Ossia' and 'Piano'. The middle three staves are for 'Violini I', 'Violini II', and 'Viole'. The bottom two staves are for 'Violoncelli' and 'Contrabassi'. The tempo is 'Allegro non troppo e molto maestoso'. The key signature has one flat (B-flat). The time signature is 3/4. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamics like *mf*, *pizz.*, and *pizz. mf*. There are also some markings like *mf* and *mf* at the end of the staves.



# Κοινωνική ανθρωπολογία



---

- ▶  Η συνήθης **συμπεριφορά** του ανθρώπου γύρω από τις ‘φυσικές’ βιολογικές ανάγκες του. Αποτελείται από τα **πρακτικά** μέρη (πράγματα που γίνονται και αλλάζουν την κατάσταση του κόσμου) και **τελετουργικά/συμβολικά** μέρη (πράγματα που “λένε” κάτι για την κοινωνική κατάσταση). Η συμπεριφορά αυτή έχει κοινωνική λειτουργία.
- ▶ Αυτή η συμπεριφορά είναι διαφοροποιημένη ανά άτομο και κοινωνία ή καθολική ανά τον κόσμο και τις διάφορες κοινωνίες;



## Επικοινωνία

---

- ▶ Αποτελεί βιολογική ανάγκη όλων των ανθρώπων. 
- ▶ Μεταφέρουμε ή δεχόμαστε συνεχώς μηνύματα με πληροφορίες εφόσον είναι αντιληπτή (πιθανή) παρουσία άλλου ανθρώπου. 
- ▶ Είμαστε **ταυτόχρονα** και πομποί και δέκτες μηνυμάτων!
- ▶ Αξιοποιούνται διάφορα κανάλια για τη μεταφορά αυτών των μηνυμάτων.



# Γλωσσολογία <---?---> Κοινωνική Ανθρωπολογία

---

## Γλώσσα (Language) // Πολιτισμός (Culture)

✓ **Κώδικες επικοινωνίας** για την εκπλήρωση της φυσικής ανάγκης του ανθρώπου να επικοινωνεί με τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας.



❑ **Συστήματα** με δομή. Τα σημεία (όπως προκύπτουν κατόπιν σύμβασης) δεν λαμβάνονται ως μονάδες αλλά ως **σχέσεις μονάδων**.


❑ **Καθολικές αρχές** (universal grammar) πίσω από την εκάστοτε διαφοροποιημένη γλώσσα/ πολιτισμό.

### Γλώσσα

vs


### Πολιτισμός

- ▶ Λεκτικού τύπου κώδικας επικοινωνίας
- ▶ Οπτικοακουστικό κανάλι
- ▶ Γλωσσικοί τύποι (forms)


- ▶  Μη λεκτικού τύπου κώδικας επικοινωνίας
- ▶ Οπτικοακουστικό, γευστικό, οσφρητικό, αισθητικό κανάλι κ.ά.
- ▶ Πολιτισμικοί τύποι (forms)



---

➤ Ποιές είναι οι καθολικές αρχές πίσω από τις διαφοροποιημένες γλώσσες/ πολιτισμούς; 


▶ Γλωσσολόγοι:  
Πώς ο ήχος είναι φορέας σημασίας;

▶ Κοινωνικοί Ανθρωπολόγοι:  
Πώς υπάρχουν μοτίβα στους ανθρώπινους πολιτισμούς και πώς αυτά μεταφέρουν νόημα; 



---

Παράδειγμα του φαγητού: 


- ▶ Καθολικό το γεγονός ότι ο άνθρωπος χρειάζεται τροφή για να ικανοποιήσει την ανάγκη της πείνας (πρακτικό μέρος). [**Nature**]
- ▶ Διαφοροποίηση στον τρόπο που ικανοποιούν αυτή την ανάγκη (τελετουργικό/ συμβολικό μέρος). [**Culture**]



# Ο ανθρώπινος νους

---

- ▶ Συνδεδεμένα υποσυστήματα του ανθρώπινου νου για κάθε ανάγκη.
- ▶ Οι δομές παράγονται από τον ανθρώπινο νου.
- ▶ Δομική συνεκτικότητα που λογικά πρέπει να είναι γενική και μαθηματική.

→ Άρα είναι εφικτή η μεταφορική διασταύρωση αναφορών από μια δομή σε μια άλλη, λόγω της κοινής τους δομής. 



---

▶ Διακριτικά χαρακτηριστικά των φωνημάτων  
(μετασχηματιστική φωνολογία):

Φωνηεντικό ≠ Μη-φωνηεντικό

Συμπαγές ≠ Διάχυτο

Συμφωνικό ≠ Μη-συμφωνικό

Συριστικό ≠ Ήπιο

Τεταμένο ≠ Χαλαρό

Ηχηρό ≠ άηχο

Συνεχές ≠ Ασυνεχές

Ανακεκομμένο ≠ Μη ανακεκομμένο

Ρινικό ≠ Στοματικό

Μετριασμένο ≠ Οξύ

Επίπεδο ≠ Μη μετριασμένο



Βαρύ ≠ Οξύ



# Lévi-Strauss

---

▶ Τέτοιου είδους **δυικές αντιθέσεις** εφάρμοσε ο Lévi-Strauss σε εθνογραφικά δεδομένα:

- Δεξί ≠ Αριστερό χέρι
- Ωμό ≠ Μαγειρεμένο φαγητό
- Αδελφή ≠ Σύζυγος
- Κοινωνική αντίθεση
- Χωρική αντίθεση

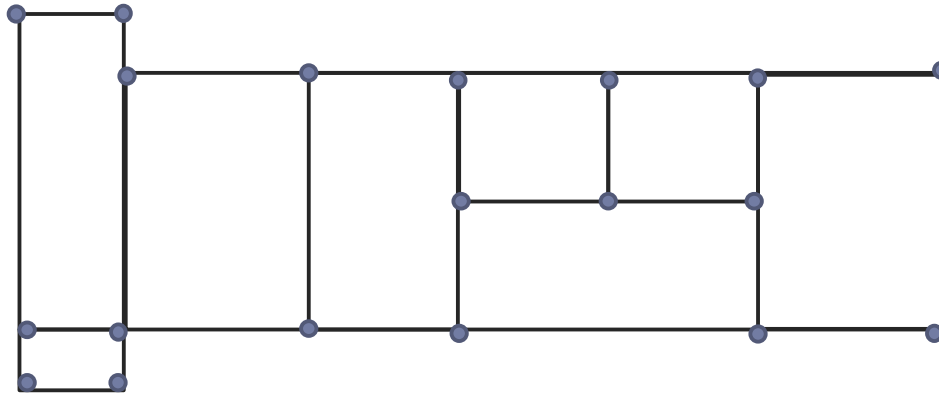










Μακρύ αντικείμενο → πέος  
Στρογγυλό αντικείμενο → αιδούο

$$X = \frac{\bigcirc}{I} \text{ ή } \frac{+}{-} \text{ ή } \frac{\bigcirc}{\Delta} \text{ ή } \frac{\text{στρογγυλό}}{\text{ευθύ}} \text{ ή } \frac{\text{θηλυκό}}{\text{αρσενικό}} \text{ ή } \frac{\text{αιδοιο}}{\text{πέος}}$$



# Περί μύθων

---

- ▶ Ο Lévi-Strauss επιχείρησε να δείξει πόσο μοιάζουν στον πυρήνα τους οι μύθοι ανά τις διάφορες κουλτούρες. 
- ▶ Στους μύθους αυτό που μας προσελκύει είναι τα σημεία όπου αναιρούνται κοινωνικές συμβάσεις. 
- ▶ Κανονικότητα ≠ Αντικανονικότητα   




## Περί μύθων



---

- ▶ Αντιθετικές, επανειλημμένες, αναφορές στο ίδιο ηθικό ατόπημα. Η πραγμάτωση τους αλλάζει.
  - ▶ Παράδειγμα του αντιθετικού ζεύγους Αβραάμ-Σολομών: παραβαίνουν τον ίδιο κανόνα/ την ίδια **σύμβαση** (της ενδογαμίας) με άλλο, ωστόσο, τρόπο και σε διαφορετικό βαθμό ο καθένας. Ο πρώτος με την κατά το ήμισυ αδελφή του και ο άλλος με επτακόσιες γυναίκες από χώρες, απ' όπου δεν επιτρεπόταν να προσμιχθούν με Εβραίους.
- 



# Περί μύθων

---

- ▶ Στο πλαίσιο της δραματοποίησης το ιστορικό περιεχόμενο είναι αδιάφορο. Αυτό ισχύει διότι ο μύθος και το μήνυμα  που μεταφέρει είναι αληθές με βάσει τους δικούς του όρους, που ο ίδιος θέτει δηλαδή, κι όχι ιστορικούς.
- ▶ Μύθος είναι η έκφραση μη αντιληπτών πραγματικοτήτων με όρους αντιληπτών φαινομένων. 



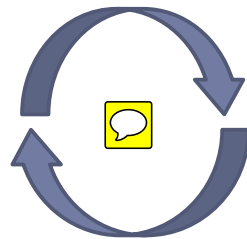
# Περί μύθων

---

Ιησούς Χριστός

Ιωάννης Βαπτιστής

- |   |  |
|---|--|
| <ul style="list-style-type: none"><li>▶ Από παρθένα μητέρα</li><li>▶ Από τη γενιά του Δαβίδ<ul style="list-style-type: none"><li>▶ Βασιλιάς στην πόλη<ul style="list-style-type: none"><li>▶ Σταυρώθηκε</li></ul></li></ul></li><li>▶ Άνθρωπος του πολιτισμού</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ Από γριά μητέρα</li><li>▶ Απόγονος του Ααρών</li><li>▶ Προφήτης στην έρημο</li><li>▶ Αποκεφαλίστηκε</li><li>▶ Άνθρωπος της φύσης</li></ul> |
|---|--|



# Βιβλιογραφία

---

Λιτς, Ε.Ρ. 1993 Πολιτισμός και επικοινωνία. Η λογική της διαπλοκής των συμβόλων (μεταφρ.: Ε. Σουρράπα). Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Λιένχαρτ, Γκ. 1997. *Κοινωνική ανθρωπολογία* (μεταφρ.: Μ. Πετρονώτη). Αθήνα: Gutenberg. σσ 53-216.

Evans-Pritchard, E.E. 1998<sup>3</sup>. *Κοινωνική ανθρωπολογία* (μετάφρ.: Α. Παρίση). Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα.

Hendry, J. 2011. Οι κόσμοι που μοιραζόμαστε. Εισαγωγή στην πολιτισμική και κοινωνική ανθρωπολογία (μεταφρ.: Χ. Μεντζαλίρα). Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Leach, E. 2002. Lévi- Strauss (μεταφρ.: Μέλλος, Δ. και Π. Τοπάλη). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Lévi- Strauss, C. 2001. *Μυθολογικά: το ωμό και το μαγειρεμένο* (μεταφρ.: Μ. Λώμη). Αθήνα: Εκδόσεις Αρσενίδη.

Lévi- Strauss, C. 2002. *Μυθολογικά: από το μέλι στη στάχτη* (μεταφρ.: Μ. Λώμη). Αθήνα: Εκδόσεις Αρσενίδη.

Leach, E.R. 1973 «Structuralism in social anthropology» in *Structuralism: an Introduction* (ed. Robey, D. ). 1973. Oxford: Clarendon Press. p. 37-56.

Leach, E. 1982. *Social Anthropology*. Glasgow: Fontana Paperbacks.

Lévi- Strauss, C. 1958. *Anthropologie Structurale*. Paris: Librairie Plon.

Lévi- Strauss, C. 1973. *Anthropologie Structurale Deux*. Paris: Librairie Plon.

